

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Ulvös gamla kapell, Nätra socken, Örnsköldsvik kommun

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av Ulvös gamla kapell, Nätra socken, Örnsköldsvik kommun.* (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:33). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

20 Mars 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:33

Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV ULVÖS GAMLA KAPELL, NÄTRA
SOCKEN, ÖRNSKÖLDSVIK KOMMUN**

Uppdragsgivare: Daniel Olsson, byggnadsantikvarie. Läns museet Gävleborg, Box 746, 801 28 Gävle. Tel: 026-65 56 72 E-post: daniel.olsson@xlm.se

Område: Ö-vik **Prov nr:** 85261-85268 **Antal Prov:** 8

Dendrokronologiskt objekt: Fiskarkapell

Resultat:

Dendro nr:	Provnr; Stockvarv väggB=norr A= väst D= syd	Träd- slag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	kommentar (mer vågad datering inom parentes) Beräknat groddår ± 20
85261	U1;A3	Tall	213	Sp 78, W	1625	V 1625/26	; 1350
85262	U2;B7	Tall	238	Sp 80, W	1623	V 1623/24	; 1320
85263	U3;B3 knut	Tall	241	Sp 70, W	1625	V 1625/26	; 1290
85264	U4;B4	Tall	240	Sp 88, W	1624	V 1624/25	; 1430
85265	U5;B6	Tall	194	Sp 80, W	1625	V 1625/26	; 1340
85266	U6;B9 hammarband	Tall	205	Sp 45, W	1623	V 1623/24	; 1340
85267	U7;D4 knut	Tall	159	Sp 54, W	1625	V 1625/26	; 1420
85268	U8;D9 knut	Tall	216	Sp 121, W	1624	V 1624/25	; 1360

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Det undersökta virket är avverkat under tre vinterhalvår **1623/24, 1624/25 och 1625/26**. Alla utom prov U6 och U7 dateras väl sinsemellan indikerande att majoriteten är tagna från ett gemensamt område. Möjligen är U6 och U7 från ett annat område men de kan också bara stått lite udda och/eller haft en avvikande levnadshistoria.

Påfallande många träd har groddåret bedömts till kring digerdöden. Detta mönster brukar uppträda i kulturområden där som odlings/betesmark vuxit igen. Denna virkesresurs ligger vid ett senare expansionskede då vanligtvis närmast till hands att exploatera.

De äldsta årsringarna dateras till 1384 och 1385 och är komna från tre prov.

Att virkets olika avverkningssäsonger ligger omkastade med avseende på stockvarvsordningen tyder på att virket är samlat under ett några säsonger så att byggnaden bör vara uppförd 1626 eller något år senare.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieförestandare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891